

De la foscor de l'exili a la llum de l'escenari

Sense voler entrar en la polèmica que encara pugui suscitar el tema de la memòria històrica, em sembla just i necessari donar veu als qui injustament foren víctimes de la barbàrie i la irracionalitat, sobretot quan aquestes s'enarboraren com a estàndard d'un règim o un govern.

Per això, a casa nostra i en l'àmbit teatral, celebro les iniciatives que contribueixen a fer pública la degradant estada dels exiliats catalans als eufemísticament anomenats «camps d'acollida» francesos i a mostrar la cara més fosca i insolidària d'una França que, malgrat viure sota l'emblema de la *Liberté, Egalité, Fraternité*, va ser incapaç d'oferir-ne ni una engruna als milers de refugiats que ompliren les platges d'Argelers, Sant Cebrià, Rivesaltes, Agde i tantes d'altres.

Dos dels diferents muntatges que s'han centrat en aquest vergonyós episodi són *La nit més freda (veus a l'exili)*, estrenat al TNC el passat mes d'abril i representat al TMG al maig, i *La Maternitat d'Elna* (La Planeta, 2008), que el 6 de juny torna al Teatre de Salt.

A favor de la memòria històrica

A l'hora d'estudiar, Helena Tornero (Figueres, 1973) va decidir anar a Girona i apuntar-se a Turisme. Després de treballar un any en un creuer, d'una beca a Anglaterra i una feina a Barcelona, va deixar-se convèncer per aquella veueta que, des dels 7 anys, la incitava a dedicar-se al teatre. Cursos, seminaris, tallers i una llicenciatura en dramaturgia han estat suficients per confirmar-li una vocació «tardana, però ara ja decidida» i, pel que sembla, no gens equivocada, ja que des d'aleshores no ha parat de treballar –com a actriu, adaptadora, directora i autora– ni de rebre premis –el darrer ha estat el II Premi de Teatre 14 d'abril, per l'obra *Apatxes*.

Situada en un poblet de la França ocupada, aquesta peça mostra les diferents visions de la guerra que, a través dels ulls d'un nen, tenen els altres protagonistes, un dels quals és un refugià català inspirat en la figura de Teodor Garriga, locutor de Ràdio Nacional de Catalunya que es va haver d'exiliar i que l'autora va conèixer mentre escrivia *El vals de la garrafa*, una obra en homentage al seu avi.

El primer és una acurada proposta de Teresa Vilardell i Miquel Casamajor –responsables d'un bon grapat d'excel·lents muntatges sobre poesia i poetes catalans– configurada a partir de diferents testimonis que expliquen la seva experiència. Es tracta d'una selecció que barreja, i en certa manera contraposa, la paraula i la vivència d'un grup d'intel·lectuals (Riba, Rodoreda, Rovira i Virgili, Bartra, Vives) –que ens arriba a través de la veu de tres actors i dues actrius (remarcable Fina Rius)–, amb el relat prèviament enregistrat i més planer, però també més punyent, d'alguns dels supervivents projectat en la pantalla que s'alça enmig d'una escenografia colossal.

El segon és un emotiu espectacle de petit format que explica en primera persona la història d'una exiliada badalonina que va formar part del primer grup de dones embarassades acollides a la Maternitat d'Elna, una institució social suïssa que les ajudava a donar a llum, tot i que ben aviat mares i nadons havien de retornar al camp, on sovint, i ateses les esgarrifoses condicions, els petits no aconseguien sobreviure. Es tracta d'un relat commovedor que Rosa Galindo sap transmetre amb efectivitat –extret d'una novel·la homònima d'Assumpta Montellà, de la qual Pablo Ley n'ha fet una encertada dramaturgia– en què conflueixen el relat monologat, una evocadora ambientació musical i un bon suport audiovisual.